

Ang. "Transatlantic Trade and Investment Partnership", investor-stat tvistbilæggelse (ISDS)

Til Folketingets Europaudvalg fra Greenpeace Norden, Det Økologiske Råd, ATTAC-Danmark, NOAH, Afrika Kontakt og Corporate Europe Observatory

Vi har bemærket, at udvalget på sit møde den 2. maj skal behandle de igangværende forhandlinger med USA om en handels- og investeringsaftale, og vil i den forbindelse henlede opmærksomheden på den nu og da stormfulde debat om investeringsbestemmelserne, særligt hvad angår det såkaldte investor-stat tvistbilæggelsessystem (ISDS), der giver private virksomheder ret til at føre klagesager ved internationale voldgiftspaneler, såfremt de mener, at afkastet fra deres investeringer formindskes af ny national lovgivning eller regulering.

I den kommende tid må det forventes at være et af de afgørende emner i debatten om hele aftalen. Kritikken er tiltagende fra mange sider, og Kommissionen besluttede i januar at indstille forhandlingerne på dette punkt, og i stedet iværksætte en offentlig høring om et konkret forslag til udformning af et sådant tvistbilæggelsessystem. Høringen er nu sat i værk og vil fortsætte indtil juni, hvorefter diskussionen må forventes at blive taget op i Rådets arbejdsgruppe for handelspolitik. I den forbindelse vil også Danmark få mulighed for at give sin holdning til kende.

Derfor vil vi benytte anledningen til at understrege vigtigheden af en kritisk dansk holdning, og til at knytte et par bemærkninger til den igangværende høring og det forslag, Kommissionen har fremlagt i den anledning.

1. Vigtigheden af en kritisk dansk holdning

I de forgangne år har sager ført gennem ISDS-ordninger under andre investeringsaftaler vist, at de kan underminere demokratiske beslutninger på centrale områder. Det gælder f.eks. miljøregulering (Ethyl Corporation mod Canada, Vattenfall mod Tyskland), løn- og arbejdsforhold (Veolia mod Egypten), sundhedspolitik (Philip Morris mod Australien), naturressourceforvaltning og miljø (Lone Pine mod Canada samt Chevron mod Ecuador).

Listen over voldgiftssager af denne type, som træder ind og reelt eller potentielt tilsidesætter politiske beslutninger, er jævnt stigende, ligesom også det samlede antal ISDS-sager på globalt plan. Der er altså tale om et fænomen af stigende betydning, så politisk opmærksomhed omkring denne sag er afgørende, særligt i den kommende tid.

Efter vores opfattelse er der slet og ret ikke behov for et ISDS mellem EU og USA. Retssystemerne på begge sider er troværdige og gennemsikkelige, og der er ikke noget belæg for at hævde, at f.eks. investorer fra USA har behov for særrettigheder i f.t. dansk lovgivning og danske domstole. Derimod kan prisen for at indføre en ISDS-ordning blive betragtelig.

I den senere tid har flere EU-medlemslande meldt meget kritiske holdninger ud, herunder Tyskland, Frankrig og Holland. Derimod har den danske regering hidtil ikke haft nævneværdige forbehold, bortset fra, at det tages for givet, at sager som ovenstående netop ikke kan gentages i sager mod Danmark, d.v.s. sager som f.eks. underminerer regler indført for at sikre folkesundhed, miljø, forbrugerrettigheder eller lignende.

Men det kan netop ikke tages for givet. Grundlæggende findes der kun én garanti mod ubehagelige overraskelser, og det er slet ikke at indføre en ISDS-ordning i relationerne til USA.

2. Kommissionens forslag

Dette bekræftes vi i, når vi læser det nye forslag, som Kommissionens har fremsat i forbindelse med høringsprocessen. Se i den forbindelse vedhæftede analyser.

Fra Kommissionens side hævdes det, at forslaget er formuleret på en måde så sager af samme karakter – sager som er af særlig offentlig interesse som skitseret ovenfor – helt vil blive undgået. Men en nøje læsning af teksten bekræfter ikke denne udlægning. F.eks. er der indsat en såkaldt ”forpligtende fortolkning” som annekser til bestemmelsen om ”indirekte ekspropriation”, der er en bestemmelse, som gør det muligt at anlægge sag, hvis en ny regel eller lov må føre til nedjustering af en virksomheds forventede fremtidig indtjening. Men dels kan et panel vælge stort set at se bort fra en forpligtende fortolkning (ifølge erfaringer fra NAFTA-aftalen), dels dækker fortolkningen kun en del af de sager om indirekte ekspropriation, som vedrører sager af særligt offentlig interesse.

Derudover er bestemmelsen om ”rimelig og ligeværdig behandling” stadig formuleret på en måde, så der vil være plads til de fleste af de kontroversielle sager, der verden over har skabt røre omkring ISDS, og som i øvrigt har ført til, at mange lande er i færd med at afvikle investeringsaftaler med ISDS (f.eks. Sydafrika, Indonesien, Ecuador).

Se i øvrigt vedhæftede analyser for en nøjere vurdering.

EU og Danmark vil løbe en betragtelig risiko ved at støtte et ISDS-system. Et almindeligt argument i Udenrigsministeriet er, at man ikke hér forventer, at Danmark vil blive mål for sagsanlæg ved internationale voldgiftspaneler. Men det er set ved en række tidligere lejligheder, at den slags forudsigelser er blevet gjort til skamme. Som da Canada i 1994 tiltrådte NAFTA-aftalen med USA. Forudsigelsen var, at klagesager overvejende ville ramme Mexico. Sådan er det ikke gået. De fleste sager foregår mellem Canada og USA, og føres typisk af store, ressourcerstærke virksomheder.

Vi vil derfor appellere til Europaudvalget om at kigge nøje på denne sag, og i sidste ende bidrage til, at en fremtidig aftale med USA ikke indeholder ISDS.

Med venlig hilsen

Kenneth Haar, Corporate Europe Observatory

Jan Søndergaard, Greenpeace Norden

Mads Kjærgaard Lange, NOAH

Christian Ege Jørgensen, Det Økologiske Råd

Ida Grubb, ATTAC-Danmark

Mads Barbesgaard, Afrika Kontakt